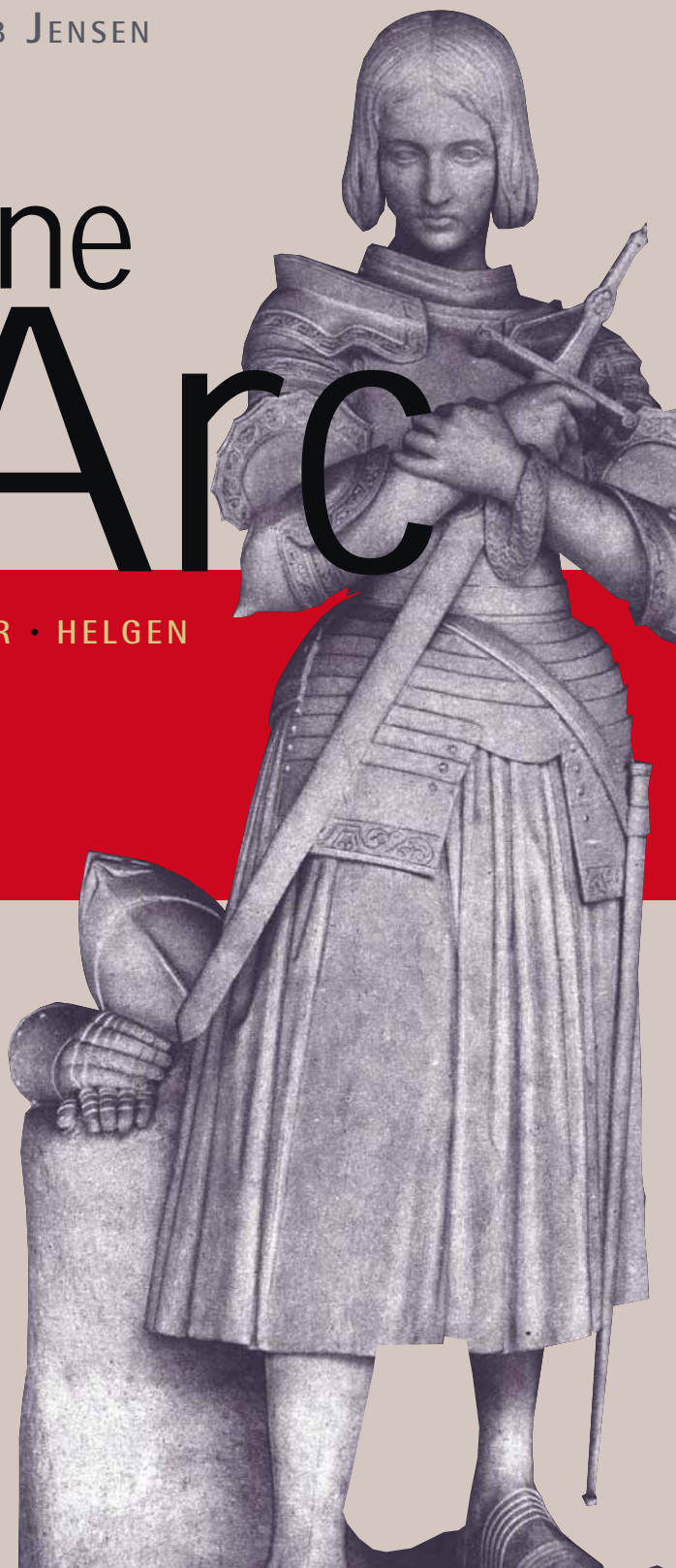

KIRSTEN GRUBB JENSEN

Jeanne d'Arc

KRIGER • KÆTTER • HELGEN

ALFA

Kirsten Grubb Jensen

JEANNE D'ARC

Kriger, kætter, helgeninde

ALFA

Kirsten Grubb Jensen
Jeanne d'Arc
Kriger, kætter, helgeninde

© Forfatteren og forlaget Alfa, 2011

ISBN 978 87 7115 006 3

Omslag: LaLoba Design
Sats: Tina D. Laursen
Tryk: ScandinavianBook

Forside: Statue af Jeanne d'Arc, skabt af prinsesse
Marie d'Orléans (Palermo 1813 — Pisa 1839).
Statuen befinder sig i Orléans. © Corbis/Polfoto.

Banneret på bogens bagside:
Reconstitution de Jean-Claude Colrat,
<http://jean-claude.colrat.pagesperso-orange.fr>

Udgivet med støtte fra VELUX Fonden

Forlaget Alfa
Frederiksberg Allé 10
DK-1820 Frederiksberg C
www.ForlagetAlfa.dk

INDHOLD

Tak til	7
1 En fascinerende figur <i>Indledning med tidstavle og kort</i>	9
2 Det historiske bagtæppe <i>Hundrede års krig</i>	20
3 Jeannes liv og bedrifter I <i>Kamp og sejr</i>	26
4 Jeannes liv og bedrifter II <i>Kætteranklage og dom</i>	50
5 Jeannes åndelige liv og gudsforhold <i>Forsinket korstogsspirituel – tidlig reformator</i>	83
6 Jeanne d'Arc i fiktionen <i>Biografier, film og scenekunst</i>	103
7 Heltinde og helgeninde <i>Afsluttende overvejelser</i>	121
Bibliografi	125
Navneindeks	136

TAK TIL

I forbindelse med udgivelsen af bogen om Jeanne d'Arc ønsker jeg at takke blandt andre professor, D.Phil. Brian Patrick McGuire for kritisk gennemlæsning af manuskriptet. Endvidere skylder jeg Brian McGuire stor tak for at have stillet vigtige tekster om Jeanne d'Arc og Jean Gerson til rådighed for mig, herunder hans egen oversættelse af Gersons *De Puella Aurelianensi* (1429).

Tak også til speciallæge Hanne Gregersen for inspirerende samtaler, hvorved jeg fik forskellige vigtige oplysninger om fejringen af Jeanne d'Arc som helgen, og en ekstra tak fordi jeg måtte låne den illustrerede pragtudgave af Henri Wallons bog om Jeanne d'Arc.

En stor tak skylder jeg også forlaget Alfa og min redaktør, Jeanne Dalgaard, samt VELUX Fonden for økonomisk støtte til udgivelse af bogen.

Endvidere professor Dr. Phil. Eric Jacobsen for korrekturlæsning. Endelig skal en hjertelig tak lyde til Sankt Lioba Kloster, især Priorinde Sr. Benedikte Nielsen, OSB, for åndelig inspiration og støtte i den periode, hvor bogen er blevet til. I taknemmelighed tilegner jeg Sr. Benedikte bogen om Jeanne d'Arc.

Kirsten Grubb Jensen

1 EN FASCINERENDE FIGUR

Indledning med tidstavle og kort

Den franske nationalhelte Jeanne d'Arc, født i 1412 og brændt på bålet den 30. maj 1431 – som tilbagefalden kætter, men nok snarere af politiske grunde – har fascineret alle, der kom i berøring med hende. Både hendes samtidige, der kom i direkte kontakt med hende, og personer i eftertiden, der læste om hende i krøniker eller fiktionslitteratur, blev påvirket af Jeanne d'Arc. I sine fjender, englænderne, indgød hun direkte skræk og rædsel, en reaktion, som de kun kunne forklare ved at overbevise sig selv og andre om, at hun var kætter og heks. Den unge kvinde, der formåede at samle franskmændene i oprør imod den engelske besættelsesmagt, få tronfølgeren kronet i Rheims som konge af Frankrig, for derefter at blive taget til fange, svigtet af alle – også den konge, hun havde sat på tronen – og blive brændt på bålet, blev, allerede medens hun endnu levede, af sine landsmænd æret som helgen, og hendes historie kan selv i dag ikke undgå at gøre et dybt indtryk.

Så tidligt som i min barndom blev jeg grebet af Jeanne d'Arcs skæbne. Det var nok i første omgang især den patriotiske del af Jeannes personlighed og virke, der gjorde indtryk på mig. Min farfar, der var folkeskolelærer og især underviste i kristendoms-kundskab og historie, og som desuden var dybt troende kristen og meget fædrelandskærlig, havde på sit arbejdsværelse en statuette, der forestillede Jeanne d'Arc til hest med *l'Oriflamme* (liljebanneret) i hånden. Den lille figur fangede min interesse, og min

farfar benyttede sig af min fascination til at fortælle om Jeanne og hendes skæbne. Det var i årene umiddelbart efter besættelsen, og jeg var hjemmefra blevet opdraget til ærefrygt for heroiske og eventyragtige gerninger, især dem, der var udført for fædrelandet. Så springet fra det besatte Danmark til senmiddelalderens Frankrig, besat og i nød, var ikke så stort. At Frankrig blev reddet af en ung pige, gjorde det kun endnu mere fascinerende. Jeanne blev mit første store forbillede. I mine fantasier var jeg Jeanne d'Arc, der ude i Tersløse bøgeskov i nærheden af mit barndomshjem i Dianalund modtog visioner med henblik på fædrelandets befrielse.

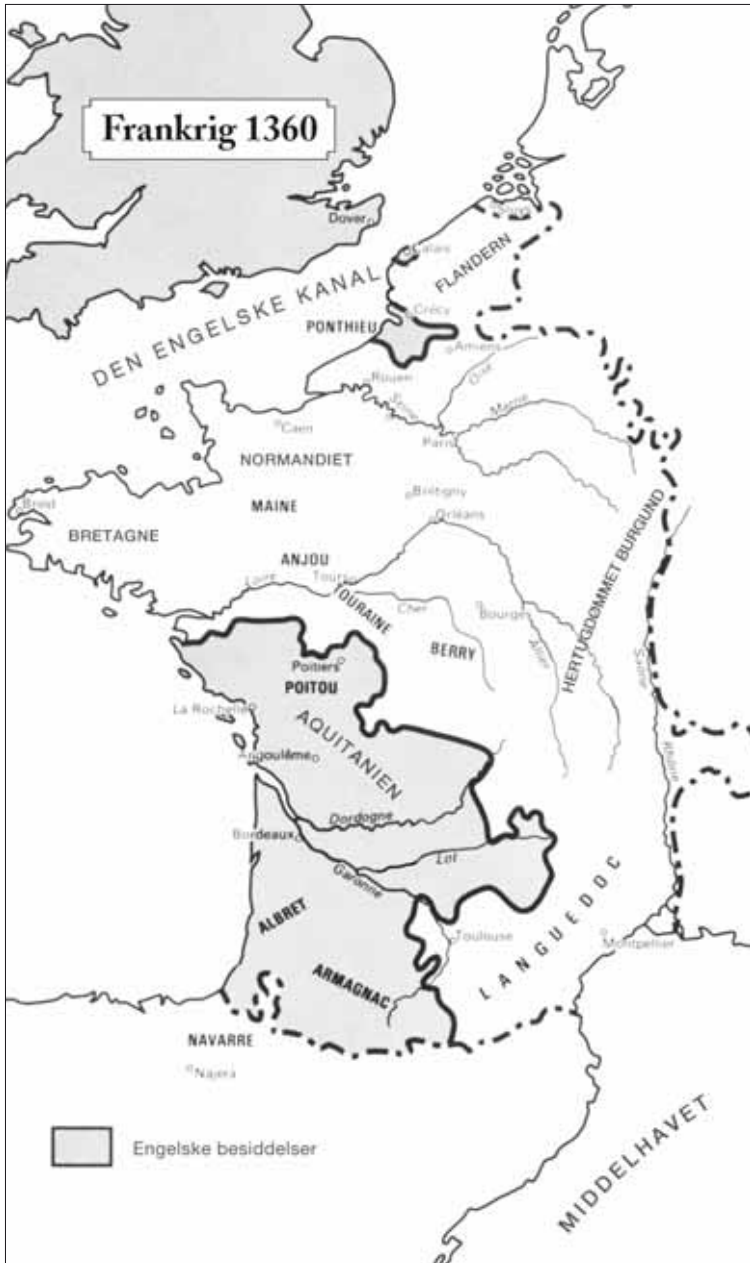
Som tiden gik, fik jeg også øjnene op for den egentligt religiøse side af Jeanne d'Arcs personlighed. Hendes visioner, hendes "stemmer", der personificeredes i skikkelse af ærkeengelen Michael og helgeninderne Katharina og Margaret, optog mig meget og fik mig til at læse alle mulige beretninger om Jeanne d'Arc. Jeg fandt også ud af, at den katolske kirke i 1920 officielt havde kanoniseret Jeanne, altså gjort hende til helgeninde, med egen festdag den 30. maj og særlige liturgiske tekster til fejring af festdagen.

Men hvad vil det sige at være en helgeninde? Hvad skal der til for at blive erklæret for helgen? Hvilke gerninger skal en person have udført for at opnå ry for hellighed og dermed have gjort sig fortjent til at blive æret som helgen? Det er denne bogs ærinde at beskrive Jeanne d'Arcs liv, især hendes korte, offentlige fremtræden, der kun varede to år, men som fik afgørende betydning for Frankrigs historie, samt hendes grusomme lidelse og død. Foruden en kronologisk gennemgang af hendes liv og død skal det diskuteres, om hun udover at være en national heltinde, hvilket er indiskutabelt, også med rette fortjener at blive æret som helgeninde. Hun kæmpede som en klassisk krigerinde, en "amazone", for Frankrigs løsrivelse fra engelsk besættelse i de ca. to år, hun beherskede scenen i den franske senmiddelalders historie. Det kan ikke

benægtes, men kan man argumentere overbevisende for, at hun også var og er en helgeninde? Helgener plejer at leve og dø i overensstemmelse med de kristne værdier, hvor vold og drab opfattes som negative, syndige handlinger. Levede og døde Jeanne kysk, heroisk og forbilledligt for den katolske tro? Var hun udholdende i bønner? Døde hun martyrdøden? Har hun udvirket mirakler?

Den største grad af hellighed udviste Jeanne d'Arc efter min opfattelse de sidste dage af sit korte liv, da hun gennemgik en passion, der på mange måder minder om Jesu lidelse og død. Bli-
ver Jeanne d'Arc ved sin lidelse og død lidt efter lidt en "Jesus-parallel" og en helgeninde? Det spørgsmål vil de følgende sider søge at besvare.

På de følgende sider findes ligeledes to kort og en kronologisk tidstavle, læseren kan konsultere undervejs i beretningen om Jeanne d'Arc. Jeg har holdt referencer til anden litteratur på et minimum, men hvor de optræder, refererer de til den kommenterede bibliografi bagerst i bogen.

Kortene udarbejdet efter forlæg i Christopher Allmand: *The Hundred Years War* (Cambridge Medieval Textbooks)

Tidstavle

- 1380 Den franske konge Charles V dør og Charles VI bestiger tronen.
- 1385 Den franske kong Charles VI og Isabeau af Bayern-Ingolstadt indgår ægteskab.
- 1403 Charles af Viennois (Jeannes *gentil Dauphin*, den franske tronarving) bliver født.
- 1411 Borgerkrigen i Frankrig imellem armagnac'er og burgundere begynder med, at byen Orléans udfordrer hertugdømmet Burgund.
- 1412 Jeanne d'Arc fødes i Domrémy.
- 1413 Kong Henry IV af England dør, og Henry V bestiger tronen.
- 1415 Belejringen af Harfleur og slaget ved Agincourt, som englænderne vinder, på trods af at de var klart i undertal.
- 1419 Johan den Frygtløse myrdes, og Philip den Gode bliver hertug. Charles af Viennois flygter.
- 1420 Traktaten i Troyes. Der indgås ægteskab imellem Englands konge, Henry V, og den franske prinsesse, Cathrine af Valois, samt mellem Philip den Gode og Michelle af Valois.
- 1421 Henry VI fødes og er i kraft af sine forældre arving til både England og Frankrig.
- 1422 Englands Henry V og Frankrigs Charles VI dør. Den mindreårige Henry VI udråbes i London og Paris, John af Bedford udnævnes til regent i Frankrig.
- 1428 Jeanne aflægger første og andet besøg i Vaucouleurs.
- 1429 Jeanne aflægger tredje besøg i Vaucouleurs.
- 1429 Ca. 23. februar, Jeanne ankommer til Chinon.
- 1429 25. februar, Jeannes første samtale med Charles VII.
- 1429 1-21. marts, Jeanne udspørges ved en høring i Poitiers med henblik på at prøve ægtheden af hendes visioner.
- 1429 29. april, Jeanne ankommer til Orléans.
- 1429 7. maj, Les Tourelles falder. Den engelske officer Glasdale dør.
- 1429 8. maj, den engelske belejring af Orléans hæves.
- 1429 9. maj, Jeanne og Jean, grev Dunois, kaldet "Bastarden", er i Loches sammen med dauphinen, tronarvingen kong Charles VII.

- 1429 12. juni, Jargeau erobres.
- 1429 15. juni, Meung erobres.
- 1429 17. juni, Beaugency erobres.
- 1429 18. juni, slaget ved Patay.
- 1429 16. juli, Rheims falder.
- 1429 17. juli, Charles kronet som Charles VII i Rheims.
- 1429 8. september, angreb på Paris.
- 1429 31. september, hæren hjemsendes ved Gien.
- 1429 24. december, Jeanne og hendes to brødre, Jean og Pierre, ophøjes i adelsstanden under navnet *du Lys*.
- 1430 23. maj, Jeanne tages til fange ved Compiègne.
- 1430 25. maj, Universitetet i Paris kræver Jeanne's fordømmelse.
- 1430 December, Jeanne i Arras, hun overleveres til biskop Pierre Cauchon.
- 1431 3. januar, Jeanne er i Rouen.
- 1431 9. januar, retssagen imod Jeanne går i gang.
- 1431 19. maj, et brev fra Universitetet i Paris, der fordømmer Jeanne, læses op.
- 1431 23. maj, de endelige "formaninger" læses op.
- 1431 24. maj, Jeanne's afsværgelse på St-Ouen kirkegården.
- 1431 28. maj, Jeanne dømmes som tilbagefalden kætter.
- 1431 30. maj, Jeanne brændes levende på bålet i Rouen.
- 1442 Biskop Pierre Cauchon dør i Lisieux.
- 1448 Rouen indtages af franskmændene (1449 – Konciliet (kirke-mødet) i Basel slutter)
- 1452 Kardinal Estouteville foretager de indledende undersøgelser med henblik på at få Jeanne rehabiliteret.
- 1455 –1456. Rehabiliteringsprocessen (1455 Pave Nicholas V dør. Calixtus III vælges til pave).
- 1456 7. juli, den oprindelige kætterdom over Jeanne d'Arc omstødes officielt.
- 1909 18. april, Jeanne saligkåres af Pave Pius X.
- 1920 16. maj, Jeanne kanoniseres af pave Benedikt XV.

Hvorfra vi kender Jeanne d'Arc

Historien om Jeanne d'Arc, hendes liv, domfældelse og dramatiske død på bålet, er en af de mest veldokumenterede, vi har bevaret fra middelalderen. Det skyldes, at akterne, både fra domfældelsen ved inkvisitionsdomstolen i Rouen i 1431 og fra rehabilitations-sagen, der sluttede med, at Jeanne blev ”renset” og rehabiliteret i 1456, er overleveret til vore dage. Der findes to tekstkritiske udgaver, som denne bog bruger som udgangspunkt. Det drejer sig om Jules Quicherat: *Procès de Condamnation et de Réhabilitation de Jeanne d'Arc, dite la Pucelle*, 5 vol, Paris 1841–49, og Pierre Champion: *Procès de Condamnation de Jeanne d'Arc, Texte, Traduction et Notes*, Paris, 1920; sidstnævnte udgave blev fremstillet specielt i anledning af Jeanne d'Arcs helgenkåring. Procesakterne er senere blevet oversat til flere sprog, bl.a. tysk og engelsk.

Ved den kongelige undersøgelse, der påbegyndtes i 1450 som indledning til rehabilitationssagen, erklærede Guillaume Manchon, der havde været sekretær under domfældelsessagen i 1431, at han sommetider havde følt sig under pres fra dommeren, biskop Pierre Cauchon, til at skrive, hvad dommer Cauchon ønskede, og ikke hvad Jeanne sagde, men at han alligevel under det stærke indtryk, hun gjorde på ham, havde fulgt sin samvittighed og skrevet, hvad der blev sagt. Under domfældelsesprocessen blev der nemlig taget referat af forhørene, som af hensyn til Jeanne foregik på fransk, det eneste sprog hun beherskede, af tre retssekretærer, Guillaume Manchon, Boisguillaume og Nicolas Taquel. Der var dog ikke tale om stenografi, og skriverne har sandsynligvis reformuleret ordlyden, altså muligvis også under indflydelse af dommerne.

Disse referater blev hver aften kollationeret (sammenholdt) og oversat til latin af Thomas de Courcelles, en kendt teolog, der oversatte alle procesakterne fra fransk til latin i løbet af månederne

umiddelbart efter domfældelsen. Det originale manuskript med den latinske tekst er bevaret. Hele den latinske tekst blev skrevet ind i et register, der nu er gået tabt, men fem officielle kopier blev hurtigt fremstillet, hvoraf de tre udgør tekstgrundlaget for moderne udgaver af den latinske oversættelse. De tre sekretærer har attesteret, at de har sammenholdt teksten med det originale register, og at de var til stede under retssagen. Manuskripterne er endvidere forsynet med de to dommere, Pierre Cauchon og Jean Le Maistres vokssegl. Notaren, Manchon, aflagde endelig ved rehabilitationssagen, ca. 20 år efter Jeannes død, vidnesbyrd om, at en af kopierne blev givet til inkvisitoren, en anden til den engelske kong Henry VI, en tredje til Pierre Cauchon selv; en fjerde blev ceremonielt destrueret, og den femte kopi er gået tabt. Den latinske tekst var blevet skrevet sammen umiddelbart efter retssagen, selvom dateringen af den er omdiskuteret. Måske ønskede dommeren, Pierre Cauchon, med den latinske oversættelse at lægge sagen bag sig som en korrekt gennemført og afsluttet inkquisitionssag.

Ét spørgsmål vedrørende troværdigheden af den latinske udgave af procesakterne vil nok aldrig kunne besvares. Det drejer sig om de såkaldte posthume tilføjelser, der blev indskrevet i akterne den 7. juni, dagen før den engelske konge udsendte et officielt brev om Jeannes historie, tilståelse og død, stilet til kejseren, konger, hertuger og andre kristne fyrster. Tilføjelserne til akterne, som altså skal dateres den 7. juni, gik ud på, at Jeanne om morgenen den 30. maj, dagen, hvor hun blev brændt, foran mindst syv vidner skulle have indrømmet, at hendes stemmer havde svigtet hende, og at hun derfor var enig med de gejstlige i, at der var tale om onde ånder (som kom fra Djævelen). Om det er rigtigt, eller om det er noget, Pierre Cauchon opfandt, kan ikke afgøres, men hvordan det end hænger sammen, så døde Jeanne på bålet for sine stemmer.

Procesakterne fra 1431 og dokumenterne fra rehabilitations-sagen, der strakte sig over årene 1450–56, er de absolut vigtigste kilder til vor viden om Jeanne d'Arc. De giver os et levende billede af Jeanne, selvom de naturligvis er nedskrevet og redigeret af hendes fjender med henblik på at få hende dømt. Den endelige redigering fandt sted efter hendes død og følger inkquisitionens retningslinier for, hvordan man skulle udspørge den anklagede. Der er på en måde tale om en "genre". Alligevel kommer vi tæt på Jeanne og kan næsten høre hende selv tale.

Der er imidlertid mange andre primære kilder: krøniker fra Paris og Orléans, og breve fra Jeanne selv og fra andre aktører i begivenhederne, blandt andet til den engelske konge og til forskellige franske byer, der beskriver Jeannes bedrifter i forbindelse med befrielsen af Orléans i 1429. De vigtigste krøniker er den anonyme *Journal d'un Bourgeois de Paris*, der må være skrevet af en gejstlig; Enguerrand de Monstrelets *Chronique* (Monstrelet er burgunder-venlig, det vil sige tilhænger af den franske fyrsteslægt, der støttede den engelske besættelse af Frankrig); Antonio Morosinis *Chronique*; Georges Chastellain *Chronique des ducs de Bourgogne* (der ligeledes er burgundervenlig); Perceval de Cagnys *Chronique des Ducs d'Alençon* (Hertugerne af Alençons krønike) fra omkring midten af 1400-tallet; samt Jean de Wavrins krønike, der beskriver slaget ved Patay, set med brugundisk-engelske øjne (jf. Sackville-West, s. 146). Flere krøniker kunne nævnes – litteraturen er meget omfattende. Desuden er udgifter i forbindelse med fejring af befrielsen af Orléans bevidnet i form af dokumenter, der er opbevaret i byens arkiv.

Digterinden Christine de Pisan skrev allerede i 1429 et digt, der udtrykker beundring for Jeanne d'Arc. Fra samme år stammer en lille traktat af Jean Gerson, hvori han udtaler sig positivt om Jeanne og hendes visioner og dermed også om hendes mission. Gerson var ikke hvem som helst. Han var tidligere rektor

for Universitetet i Paris, og hans mening havde derfor stor vægt, selvom han var blevet tvunget til at forlade universitetet, der i 1429 var under engelsk-burgundisk indflydelse. Mange flere kilder kunne nævnes, herunder den allerførste Jeanne d'Arc-biografi (en slags "Vita") fra begyndelsen af 1500-tallet.

Jeanne d'Arc er en af de allerbedst dokumenterede personer fra middelalderen. De følgende sider vil støtte sig til de omtalte primære kilder, især procesakterne fra 1431 og Rehabilitationsakterne fra 1456, samt nogle af de nyere Jeanne d'Arc-biografier, herunder især Henri Wallons fra 1860, Andrew Langs fra 1909 og Vita Sackville-Wests fra 1936 (se endvidere bibliografien i slutningen af bogen).

NAVNEINDEKS

- Ahrenkiel, Mette Maria, dansk skuespiller 119
- Albret, Seigneur d' 44, 46
- Alençon, Jean II, Duc d', hertug, der blev Jeannes ven og fortrolige
18, 38, 39, 43ff, 79f, 108
- Allmand, Christopher, historiker 12, 133
- Anderson, Maxwell (1888–1959), forfatter til dramaet
Joan of Lorraine 117
- Arc, Jean d', adlet under navnet Du Lys, Jeannes broder 15, 81
- Arc, Pierre d', adlet under navnet Du Lys, Jeannes broder 15, 38
- Ariosto, Ludovico (1474–1533), skrev riddereposet Orlando Furioso 121
- Aulon, Jean d' overhofmester og ridder 38, 79
- Baretta, officer for Jeanne 47
- Baudricourt, Robert de, fransk kommandant i Vaucouleurs 31, 89
- Beauchamp, Richard de, jarl af Warwick 50
- Beaufort, Henry, kardinal og biskop af Winchester 50
- Beaupère, Jean, bisidder ved sagen mod Jeanne d'Arc, 1431 25, 52
- Benedikt XII, pave (1334–42) 132
- Benedikt XV, pave (1914–22), fik Jeanne kanoniseret 15, 82, 110
- Bergman, Ingrid, skuespiller 117
- Bernard af Clairvaux (1090–1153), grundlægger af cistercienserordenen,
helgen (se også under c) 97, 134f
- Besson, Luc, instruktør, The Messenger i 1999 118f
- Boisguillaume, bisidder ved retssagen i 1431 16
- Bonaventura (1221–74), franciskaner, biskop og helgen 92

Bonifacius VIII, pave (1294–1303) 66
 Bourgeois de Paris, krønikeskriver omfattende perioden 1405–49
     18, 71, 127
 Brasillach, Robert, filolog, henrettet som landsforræder i 1944 125f
 Bréhal, Jean, inkvisitor for Frankrig 77, 81
 Cagny, Perceval de, krønikeskriver omkring år 1438 18
 Calixtus III, pave (1378–1458) da Jeannes sag genoptages 15, 77
 Capet, huset – fransk kongeslægt i middelalderen (987–1328) 20
 Cathrine, Sainte, helgeninde 57, 112
 Cathrine (1401–37), fransk prinsesse af huset Valois, helgeninde
     14, 22, 41
 Cauchon, Pierre (1371–1442), biskop, Jeannes dommer 15ff, 25, 48f,
     51, 55, 57, 64, 66ff, 70, 75ff, 119
 Chambre, Guillaume de la, læge 52
 Champion, Pierre, filolog, udgav i 1920 procesakterne 16, 125
 Charles Martel (ca. 688–741), frankisk konge 95
 Charles V, konge af Frankrig (1364–80) 14, 22
 Charles VI, konge af Frankrig (1380–1422) 14, 22, 32, 39
 Charles VII (1403–61), dauphin, siden konge af Frankrig (1429–61) 14,
     22, 30, 39f, 46ff, 54, 104, 122
 Chartres, Regnault de, ærkebiskop af Rheims 33
 Chastellain (ca. 1405/ca. 1415–75), krønikeskriver 18
 Clairvaux, Bernard af (1090–1153), grundlægger af cistercienserordenen,
     helgen 97, 134f
 Clermont, greven af, en af de franske adelsmænd omkring
     Jeanne d’Arc 43
 Colles, Guillaume, notar i forbindelse med processen 1431 51
 Contes, Louis de, page for Jeanne d’Arc 38
 Coulon, Louis de, admiral af Frankrig 43
 Courcelles, Thomas de, lærd teolog, oversatte procesakterne af 1431 til
     latin 16, 25, 52
 Deborah, gammeltestamentlig profetinde 96, 108

Denis, Saint (ca. 275), biskop af Paris, martyr og helgen 36, 45, 80, 102
 Dreyer, Carl Th., *La Passion de Jeanne d'Arc*, film fra 1928 117
 Dunois, Jean, greve af, "bastard", kommandant ved Orleans i 1429
     14, 38, 47, 78f, 118
 Dupanloup, Félix, biskop af Orléans (1849–78) 81, 110
 Edward II, konge af England (1307–26) 21
 Edward III, konge af England (1327–77) 21
 Edward, Prince of Wales (1330–76), "Den Sorte Prins" 21
 Enevold, Flemming, dansk skuespiller og instruktør 119
 Erard, Guillaume, lærd teolog, deltog i processen 1431 66
 Estivet, Jean d', promotor og prosekutor ved processen i 1431 50f, 64
 Estouteville, Guillaume d', kardinal og
     leder af rehabilitationsprocessen 15, 75
 Eugenius IV, pave (1431–47) 24
 Fastolf, Sir John, engelsk officer ved Orléans i 1429 42
 Fauquembergue, Clément de,
     skriver ved Parlamentet i Paris (1417–35) 26
 Felix V, (anti)pave (1439–49) 25
 Flavy, kommandant i Compiègne 47
 Fleming, Victor, instruktør, Joan of Lorraine i 1948 117
 Fontaine, Jean de la, medvirkede ved processen i 1431 51
 Fournier, Jacques, inkvisitor, pave som Benedikt XII (1334–42) 132
 Gaucourt, Sieur Raul de, officer i Jeanne d'Arcs nærhed 38
 Gerson, Jean Charlier de (1363–1429), forfatter og rektor for Paris'
     universitet 7, 18, 35, 105ff, 127, 133f
 Glasdale, Sir William (Classidas), engelsk officer ved Orléans i 1429
     14, 42
 Graverent, Jean, dominikaner og leder af inkquisitionen i Frankrig 51
 Graville, Seigneur de, adelsmand, der støttede Jeanne d'Arc 43
 Gui, Bernard (1261/1262–1331) dominikaner og inkvisitor
     54f, 126
 Helmuth, Frits (1931–2004), skuespiller 119

Henry III, konge af England (1216–72) 21
 Henry IV, konge af England (1399–1413) 14
 Henry V, konge af England (1413–22) 14, 22, 41
 Henry VI konge af England (1422–61 og igen 1470–71), prætendent til
 den franske krone (1422–53) 14, 17, 22, 26, 41, 50, 73, 127
 Hindberg, Linda, balletdanser og koreograf 119
 Hobbins, Daniel, oversætter til engelsk af procesakterne 126
 Hoffman, Dustin, amerikansk skuespiller 118
 Holten, Bo, nulevende dansk komponist 119
 Huss, Jan (1371–1415), böhmisk reformator 98
 Ignatius, af Antiochia, helgen (d. ca. 107) 71, 76
 Illiers, Florent d', officer i Jeanne d'Arcs nærhed 38
 Isabeau de Bavière, fransk dronning 39
 Jean II, "le Bon", konge af Frankrig (1350–64) 21f
 Johan, "den Frygtløse", hertug af Burgund (1405–19) 14
 John, "Uden Land", konge af England (1199–16) 20f
 Jovovich, Milla, skuespiller 118
 Judith, bibelsk heltinde 97, 121
 Katharina (af Alexandria), helgeninde og martyr (ca. 287-ca. 305) 10, 29,
 46f, 58, 60, 68, 70, 91ff, 102, 111
 Kennedy, skotte og officer for Jeanne d'Arc 47
 Klodevig, frankisk konge (481–511) 30, 43
 Ladurie, Le Roi, fransk historiker 132
 Ladvenu, fr. Martin, dominikaner 51f, 70, 74, 76, 81
 Lancaster, John af, hertug af Bedford, regent i Frankrig 41
 Lang, Andrew (1844–1912), skotsk historiker og professor 19, 84,
 110ff, 128
 Laval, Gui de, fransk adelsmand 27, 43
 Leo XIII, pave (1878–1903), erklærer Jeanne for Venerabilis 110
 Lightbody, Charles Wayland, historiker 131
 Loiseau, Nicolas de, præst og bisidder i processen 1431 25, 51
 Louis XII, konge af Frankrig (1498–1515) 42, 126

Lucie-Smith, Edward, historiker 130
 Luxembourg, fru en af, fyrstinde 60
 Luxembourg, Jean de, fyrste 48
 Maistre, fr. Jean le, dominikaner og vice-inkvisitor for Frankrig 17, 33,
 44, 51, 64, 67, 70
 Manchon, Guillaume, retsskriver ved processen i 1431 16f, 51, 74, 76
 Margaret (1045-93), dronning af Skotland og helgeninde 29, 46f, 58,
 60, 68, 70, 91ff, 102, 112
 Martin V, pave (1417-31) 24
 Massieu, Jean, bisidder ved retssagen i 1431 33, 51, 70, 77
 Maurice, Pierre, bisidder ved retssagen i 1431 25
 Maurus, Rhabanus (780-856), digter og benediktinerabbed 81
 Maxentius, romersk kejser (306-12) 91
 McGuire, Brian Patrick, historiker og professor 7, 134
 Michael, ærkeengel 10, 30, 58, 60, 70, 91, 102
 Michelet, Jules (1798-1874), historiker 95, 99, 109, 128
 Midy, Nicolas, bisidder ved retssagen i 1431 25
 Minet, Jean, Jeanne d'Arcs sognepræst 28
 Monstrelet, Enguerrand de (?-1453), krønikeskriver 18, 48, 72f, 107,
 126
 Morosini, Antonio, krønikeskriver for perioden 1414-28 18
 Nicholas V, pave (1447-55) 15
 Nouillonpont, Jean de, kaldet Jean de Metz, fulgte Jeanne til Chinon 31
 Pasquerel, Jean, skriftefader for Jeanne d'Arc 38, 80
 Payens, Hugues de (ca. 1070-1136), første leder af Tempelriddernes
 orden 98
 Penthesilea, mytisk amazonedronning 83
 Pernoud, Régine, 2. halvdel af 1900-tallet, historiker 129f, 132
 Pétain, Philippe, marskal 121
 Philip "den Gode" (1419-67), hertug af Burgund 14, 73
 Philip II, Augustus, fransk konge (1180-1223) 21
 Philip VI, Valois, fransk konge (1328-50) 21

Pierre, fr. Isambard de la, dominikaner 52, 70, 75f
 Pisan, Christine de (1363–1430), digter 18, 104f, 127
 Pius IX, pave (1846–78) 110
 Pius X, pave (1903–14), proklamerer i 1909 Jeanne d’Arc for salig
 15, 82, 110
 Poulengy, Bertrand de, fulgte Jeanne til Chinon 31
 Prévosteau, Guillaume, familien d’Arcs sagfører 75
 Quicherat, Jules (1814–82) historiker og filolog 16, 42, 125
 Rais, marskal af Frankrig (1404–40) 38, 43
 Raknem, Ingvald, litteraturhistoriker 104, 132
 Raymond, Jeannes page 38
 Remigius, biskop og helgen (ca. 437–533), Frankernes apostel 43
 Richard, ”Løvehjerte”, konge af England (1189–99) 21
 Rose, Philippe de la, stedfortrædende leder af rehabilitationssagen 75
 Sackville-West, Vita (1892–1962), digter og Jeanne d’Arc-forsker 18f, 27,
 51, 68, 95, 102, 113ff, 122, 129
 Sainte-Sévère, marskal og adelsmand 43
 Saintrailles, Poton de, officer 38
 Sandblad, Erik, oversatte i 1991 procesakterne til svensk 126
 Schirmer-Imhoff, Ruth, Jeanne d’Arc-forsker 126
 Seeberg, Jean, skuespiller 118
 Shakespeare, William (1564–1616), engelsk digter 22, 26, 107f, 127
 Shaw, George Bernard (1856–1950), dramatiker, Saint Joan, 1923 117f
 Smith, John Holland, historiker 74f, 130
 Stafford, jarlen af 50
 Talbot, lord, engelsk officer ved Orléans 1429 37, 41, 48, 108
 Taquel, Nicolas, bisidder ved retssagen i 1431 16
 Tasso, Torquato (1544–95), digter, skrev Gerusalemme Liberata 121
 Thorsteinsson, Th., jurist og forfatter 115f, 131
 Tiphaine, Jean, læge 52
 Toutmouillé, fr. Jean, dominikanerbroder 51
 Trémoille, Georges, hertug de la, kongens rådgiver 33, 43

- Ursins, Jean Juvénal des, ærkebiskop af Rheims 81
- Vendôme, greve af, fransk adelsmand 43
- Vignolle, Etienne de, kaldet "la Hire" 38
- Vireville, M. Vallet de, 1859 *Chronique de la Pucelle eller Chronique de Cousinot* 100
- Wallon, Henri (1812–1904), historiker 7, 19, 109f, 128
- Wavrin, Jean de (ca. 1394–1400 til ca. 1472-75), burgundisk kriger, bibliofil og forfatter 18
- Windecke, Eberhard (ca. 1380–ca. 1440), krønikeskriver 73